

Lokaal voedsel produceren: vee in de stad?

oer-hollandse erfieren op hun best

Het verbouwen van voedsel dicht bij de consument, hoe logisch klinkt dat! Landbouw was eeuwenlang alleen voor eigen voedselproductie. Wat overbleef ging de handel in. Boer en burgers waren blij met elkaar. Toen eenmaal de industrialisatie haar sporen in de landbouw begon na te laten, werd de band tussen boer en burger zwakker. Kan stadslandbouw producent en consument weer dicht bij elkaar brengen?

Tot de Middeleeuwen waren er nog nauwelijks steden. De meeste mensen leefden op en van een boerderij. Deze boerderijen waren over het algemeen gemengd van aard en gericht op de productie van voedsel voor de boer en zijn gezin. Dat wat te veel werd geproduceerd werd geruild en later verkocht. Langzaam ontstond er handel. Door handel ontstonden steeds meer steden, vaak aan het water bij een veilige omgeving, zoals een fort. In die steden ontmoetten mensen elkaar om spullen te kopen of te verkopen. Er was een nauwe relatie tussen consument en producent. De aard van het boerenbedrijf was afhankelijk van de grondsoort en structuur van het landschap, gemengd of juist op een specifieke tak toegesneden. Dieren werden gehouden voor de productie van melk, vlees, eieren, wol en mest. Het waren vooral deze dierlijke producten die voor de markt bestemd waren. Stad en platteland hadden elkaar nodig. Boeren en burgers leefden in symbiose, dicht bij de natuur.

Adieu oude rassen en gewassen

Begin 20e eeuw werd alles anders door de mechanisatie van de landbouw. De eerste

tractoren kwamen uit Amerika naar ons land. De zicht en de zeis werden langzaamhand vervangen door de maaimachi-

ne, even later gevolgd door de zelfbinder. Dankzij de machinerie kon men tijds winst behalen en de productie verhogen. Eind jaren 40 van de vorige eeuw begonnen echt radicale veranderingen op te treden. Omdat na de Tweede Wereldoorlog niemand meer honger wilde lijden, was het verder opvoeren van de productie en zeker stellen van de voedselproductie leidend. Om dit te bereiken werd handwerk in toenemende mate vervangen door machinaal

Noord-Hollands hoen in Utrechtse stadsboomgaard

Wikke Kuller

werk. Veevoer kwam in toenemende mate van buiten het bedrijf. Hooi werd vervangen door kuilgras. Het melken werd gedaan met een machine in plaats van met de hand. Oude rassen en gewassen verdwenen, er werd plaats gemaakt voor monoculturen met hoogproductieve rassen. Landbouw is in de moderniseringsjaren, vanaf halverwege de 19e eeuw, in toenemende mate uit steden, dorpen en regio's verdreven vanwege stank en overlast. Boeren werden van consumptieboeren, productieboeren of industrieboeren. De band tussen boer en burger werd zwakker en minder duidelijk. Productie en consumptie van voedsel zijn volledig uiteengeslagen. Veel stedelingen weten nauwelijks nog hoe groenten groeien, hoe brood gemaakt wordt en dat een koe een kalf moet krijgen voordat ze melk gaat produceren.

Stadslandbouw verbindt

De afgelopen decennia zien we de betrokkenheid bij de voedselproductie weer

Het Varkenshuis

Het Varkenshuis in de binnenstad van Tilburg is een plek voor varkens en mensen. De uitdaging is: hoe heb je samen

langzaam toenemen. Er is een roep om producent en consument dichterbij elkaar te brengen, duurzaam te telen en meer zelfvoorzienend te worden. Dat gebeurt in stappen. Als reactie op de doorgaande landbouwmodernisering in de 20e eeuw, ontstond in de jaren 60-70 de biologische en organische landbouw, waarmee een poging werd gedaan de landbouw opnieuw met de natuur te verbinden. Tussen 1980 en 2010 ontstond toenemende aandacht voor een verbinding tussen landbouw en mens in de vorm van multifunctionele landbouw. Sinds enkele jaren beginnen stedelingen in Nederland in te zien dat landbouw meerwaarde kan hebben voor stedelijke ontwikkeling. Daarmee kan stadslandbouw gezien worden als een derde modus van verbinden, namelijk die van landbouw met de stedelijke omgeving.

Kansen voor oude rassen

Er zijn sociale, ecologische, economische, planologische en procesmatige argumen-

ten aan te voeren die pleiten vóór stadslandbouw. Zien wij ook kansen voor oude rassen? Ja! Stadslandbouw kan ingezet worden om bewoners te ontwikkelen, te verbinden, te activeren en te re-integreren. Dat vraagt een brede inzet van rassen. Voor behoud van biodiversiteit is een soortenrijkdom in en op de bodem nodig. Economisch gezien zal vooral een niche-markt kansen hebben, waarin onderscheidende kenmerken van oude rassen benadrukt worden. Ter verbetering van de ruimtelijke kwaliteit van een gebied zal gezocht dienen te worden naar rassen met verschillende gebruiksfuncties. Zo kunnen Oudhollandse schapenrassen ingezet worden voor de verbetering van de groenkwaliteit. Om braakliggende terreinen weer een functie te geven kunnen de oorspronkelijke rassen van runderen of kippen van stal gehaald worden. Maar ook om de identiteit van een specifiek gebied te versterken of meer mensen aan een gebied te binden kunnen (zeldzame) streekassen een belangrijke rol spelen. De SZH wil meedenken in het samen zoeken naar passende rassen. Zij ziet volop kansen voor oude rassen, boeren en burgers in stadslandbouw. ●

Bonte Bentheimers van het Varkenshuis in Tilburg

Sjef Meijman

Sjef Meijman

Stadslandbouw: Ward & Wikke

Ward & Wikke: stadsveeboeren in Utrecht. Met Bonte Bentheimer landvarkens op de Griftsteede (kinderboerderij) en Noord-Hollandse blauwe kippen in diverse stadsboomgaarden hoopt Wikke Kuller stedelingen in contact te brengen met lokale vleesproductie.

ten aan te voeren die pleiten vóór stadslandbouw. Zien wij ook kansen voor oude rassen? Ja! Stadslandbouw kan ingezet worden om bewoners te ontwikkelen, te verbinden, te activeren en te re-integreren. Dat vraagt een brede inzet van rassen. Voor behoud van biodiversiteit is een soortenrijkdom in en op de bodem nodig. Economisch gezien zal vooral een niche-markt kansen hebben, waarin onderscheidende kenmerken van oude rassen benadrukt worden. Ter verbetering van de ruimtelijke kwaliteit van een gebied zal gezocht dienen te worden naar rassen met verschillende gebruiksfuncties. Zo kunnen Oudhollandse schapenrassen ingezet worden voor de verbetering van de groenkwaliteit. Om braakliggende terreinen weer een functie te geven kunnen de oorspronkelijke rassen van runderen of kippen van stal gehaald worden. Maar ook om de identiteit van een specifiek gebied te versterken of meer mensen aan een gebied te binden kunnen (zeldzame) streekassen een belangrijke rol spelen. De SZH wil meedenken in het samen zoeken naar passende rassen. Zij ziet volop kansen voor oude rassen, boeren en burgers in stadslandbouw. ●